

M.A. 4th Semester Examination, 2024

SANSKRIT

PAPER—SAN-402(B)(Old)

Full Marks : 50

Time : 2 hours

Answer **all** questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

सर्वे प्रश्नाः संस्कृतेनैव समाधेयाः

क-विभागः

1. प्रश्नद्वयं समाधेयम्—

2×2

(क) सांख्यमते तत्त्वानि कतिविधानि ?

(ख) व्यक्ताव्यक्तयोः साधर्म्यं किम् ?

(ग) गुणत्रयस्य स्वरूपं किम् ?

2. द्वयोर्व्याख्या कार्या—

4 × 2

(क) दृष्टवदानुश्रविकः स ह्यविश्रुद्धिक्षयातिशययुक्तः ।
तद्विपरीतः श्रेयान् व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात् ॥

(ख) भेदानां परिमाणात् समन्वयाच्छक्तितः प्रवृत्तेश्च ।
कारणकार्यविभागादविभागाद् वैश्वरूपस्य ॥

(ग) संधातपरार्थत्वात् त्रिगुणादिविपर्ययादधिष्ठानात् ।
पुरुषोऽस्ति भोक्तृभावात् कैवल्यार्थं प्रवृत्तेश्च ॥

3. एकः प्रश्नः समाधेयः—

8 × 1

(क) सांख्यदर्शने कति तत्त्वानि ? तेषां नामोल्लेखपूर्वकमेकस्य
स्वरूपं विविच्यताम् ।

(ख) सांख्यसम्मतः सत्कार्यवादः व्याख्यायताम् ।

ख-विभागः

4. प्रश्नद्वयं समाधेयम्—

2 × 2

(क) को नाम योगः ?

(ख) को नाम विपर्ययः ?

(ग) चित्तभूमिः कतिविधा ? काश्च ताः ?

5. प्रश्नद्वयं समाधेयम्—

4 × 2

(क) अनुभूतविषयासम्प्रमोषः स्मृतिः— व्याख्यायताम् ।

(ख) तत्र निरतिशयं सर्वज्ञबीजम्— व्याख्यायताम् ।

(ग) विराम-प्रत्ययाभ्यासपूर्वः संस्कारशेषोऽन्यः—
व्याख्यायताम् ।

6. एकः प्रश्नः समाधेयः—

8 × 1

(क) योगदर्शनमते सम्प्रज्ञातसमाधेःस्वरूपम् आलोच्यताम् ।

(ख) योगदर्शनानुसारमीश्वरस्वरूपं निरूप्यताम् ।

[Internal Assessment — 10 Marks]